

Ярослав ГАДЗАЛО: АГРАРНІЙ НАУЦІ Є ЩО ЗАПРОПОНУВАТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВУ

Yaroslav HADZALO: AGRARIAN SCIENCES HAVE SOMETHING TO OFFER TO AGRICULTURAL INDUSTRY

*Розширене відтворення ресурсно-виробничого потенціалу аграрного сектора національного господарства ставить нові виклики як для сільгоспвиробників, так і для державних органів, які формують аграрну політику та регулюють ринок сільськогосподарської сировини. Більше того, прискорений розвиток вітчизняного аграрного сектора безпосередньо впливає на темпи соціально-економічного піднесення сільських територій, рівень продовольчої безпеки та експортний потенціал країни. За таких умов підвищується і значимість аграрної науки, яка покликана генерувати продуктивні та процесні інновації, щоб ще більшою мірою забезпечувати конкурентні переваги вітчизняним сільгоспвиробникам на глобальних ринках продовольства та упереджувати негативний вплив сільськогосподарського виробництва на стійкість агроландшафтів. З питаннями щодо пріоритетів розвитку вітчизняної аграрної науки та перспектив інноваційно-технологічної модернізації вітчизняного аграрного сектора ми звернулися до Президента НААН України **Ярослава Михайловича Гадзала**.*

– Ярославе Михайловичу, маючи сприятливі природно-ресурсні передумови для розвитку сільськогосподарського виробництва, Україна об'єктивно стала одним з основних гравців на глобальному ринку продовольства. У зв'язку з цим які нові завдання стоять перед НААН України у короткостроковій та довгостроковій перспективі?

– Так, дійсно, Україна має сприятливі природно-кліматичні передумови для того, щоб бути лідером світового виробництва продовольства та біоенергетичних продуктів.

Скажу лише, що громадяни України, чисельність яких становить близько 0,5% населення Землі, мають 8,8% кращих сільськогосподарських земель Світу. А це створює надможливості не лише для виробництва й експорту сировини, як це відбувається нині, а й для постачання на внутрішній та глобальний ринок переробленої продукції – продовольства, біопалива, а також для того, щоб займатися біоенергетикою. Ми маємо необмежені можливості для розвитку органічного сільського господарства, продукти якого матимуть потенціал світового визнання.

Це і формує завдання Академії: створити наукове забезпечення розвитку економіки з високою доданою вартістю, економіки зі сталим розвитком сільських територій, економіки, спрямованої на відтворення якісно нового людського потенціалу.

На сайтах Президії НААН, наукових інститутів можна побачити результати нашої роботи. Для прикладу наведу програму дій «Тваринництво України: стан, проблеми та перспективи розвитку (1990-2017-2030)». Ми не тільки розробили певну стратегію роботи держави на період до 2030 року, а й готові надати господарствам високопродуктивні породи тварин нашої селекції, відповідні технології виробництва кормів, ветеринарний захист.

Що стосується довгострокової перспективи, то тут можна оцінити результати наших досліджень у мікробіології, генетиці, інших фундаментальних напрямках. **Без цього в Україні не було б власних високопродуктивних порід тварин. А вони є.**

Так, нам хотілося б мати кращі результати. Але слід розуміти, що без сучасного наукового обладнання, яке має надзвичайно високу вартість, ми можемо втратити конкурентоспроможність у фундаментальних дослідженнях. І саме на це ми звертаємо увагу уряду й громадськості.

Тенденції глобалізації світових ринків та інтелектуалізації світової економіки вимагають постійного вдосконалення форм і методів господарювання сільських товаровиробників, а отже, зумовлюють необхідність реформування аграрної науки.

Аграрній науці є що запропонувати сільськогосподарському виробництву. За підсумками науково-дослідної роботи установ Академії у 2017 році ми сформували каталог кращих інно-

ваційних розробок, рекомендованих для впровадження в агропромислове виробництво. До нього увійшли 300 розробок 52 науково-дослідних установ НААН, у тому числі: у галузях землеробства, меліорації та механізації – 90 розробок, у галузі рослинництва – 127 розробок, тваринництва – 60, ветеринарної медицини – 15, у галузях харчової та переробної промисловості – 8.

Ученими Академії сформовано науково-методичну та нормативно-правову базу створення й функціонування в аграрній сфері наукових і технологічних парків. Концепцією реформування аграрної науки, прийнятою Президією НААН у грудні 2016 року, визначено завдання щодо інноваційного розвитку територіальних наукових установ. Їх реалізація має здійснюватися у взаємодії з регіональними науковими центрами – Південним, Центральним, Західним та Східним.

– Світовий ринок сільськогосподарської сировини – це ринок, для якого характерна жорстка конкуренція, він дуже чутливий до різного роду коливань попиту і пропозиції. Виграє той, хто найбільш оперативно реагує на нові виклики та нарощує конкурентні переваги. І насамперед той, хто швидше за інших впроваджує інноваційні технології в сільськогосподарське виробництво. Які, на вашу думку, інноваційні розробки інститутів НААН України в найближчий час зможуть дати новий імпульс розвитку вітчизняного АПК?

– Академія приділяє значну увагу вивченню аграрного ринку та наповненню його конкурентоспроможною наукоємною продукцією. Зокрема, останнє засідання Президії НААН було присвячено розгляду питань розширення участі наукових установ Академії у насиченні вітчизняного аграрного ринку комерційно-привабливою нішевою продукцією на основі взаємовигідного співробітництва науки й бізнесу.

На ринку нішевими називають культури, на які є ситуативний або постійний підвищений комерційний чи соціальний попит. Нішеві сегменти є в групах зернових, бобових, круп'яних, олійних, ефіроолійних, лікарських, плодових, овочевих, біоенергетичних культур. Водночас для вирощування нішевих культур в умовах коливання попиту необхідні нові технології швидкого освоєння та розгортання виробництва.

В Академії відпрацьовано ряд пілотних проектів з виробництва високорентабельних нішевих культур, які здатні надати новий імпульс розвитку вітчизняного АПК. Це, зокрема, проекти: промислового виробництва на основі біоадаптивних методів в умовах відкритого ґрунту; часнику – на основі високопродуктивних сортів; екологічно-чистої гречки з підвищеними адаптивними властивостями; горіха грецького – за інтенсивними технологіями; гірчиці – на основі органічних методів землеробства; біомаси для виробництва біопалива – на основі швидкоростучих фітоенергетичних ресурсів та цілий ряд інших.

Запланована підготовка меморандуму щодо створення біоекосистеми нішевого ринку за участю установ НААН, товаровиробників, інвесторів, представників влади і громадських організацій, доопрацювання організаційно-розпорядчих документів для створення наукового парку «Біоекономіка» для координації спільних проектів з виробництва нішевої продукції АПК на основі інноваційної біоекономіки та на засадах державно-приватного партнерства.

– Ярославе Михайловичу, Україна свого часу мала розгалужену мережу потужних підприємств сільськогосподарського машинобудування, які виробляли зернозбиральні, кукурудзозбиральні та бурякозбиральні комбайни, сівалки, ґрунтообробні машини. На жаль, цей потенціал не було збережено в період глибокої економічної кризи у 90-х роках минулого століття. Нині окремі експерти говорять про те, що краще придбати сільськогосподарські машини іноземних виробників, які вже були в експлуатації, аніж відроджувати власне сільськогосподарське машинобудування, оскільки техніко-експлуатаційні характеристики наших машин поступаються імпортним. Ваша думка з цього приводу?

– Останні два десятиліття складні процеси економічної трансформації народного господарства, що розпочалися з набуттям Україною незалежності, негативно вплинули на стан сільськогосподарського машинобудування.

Для забезпечення державного управління в галузі тракторного та сільськогосподарського машинобудування й машинобудування для харчової і переробної промисловості Указом Президента України від 23 листопада 1995 року було утворено в складі Міністерства промислової політики України Державний департамент тракторного і сільськогосподарського машинобудування як центральний орган виконавчої влади. Основні його завдання: здійснення управління галуззю тракторного й сільськогосподарського машинобудування та машинобудування для харчової і переробної промисловості, участь у розробці й реалізації державних цільових програм, створення технологічних комплексів машин і обладнання для агропромислового комплексу.

За короткий термін було розроблено й освоєно виробництво понад 500 найменувань нових машин і обладнання, що дозволило підвищити рівень забезпечення агропромислового комплексу технікою вітчизняного виробництва.

Передбачалося завершити розроблення й освоєння виробництва п'яти типів тракторів сільськогосподарського призначення, двох типів зернозбиральних комбайнів, багатьох нових видів ґрунтообробних машин.

Планувалося збільшити обсяги експорту конкурентоспроможної техніки за рахунок нових типів машин. Однак усі ці наміри не були підкріплені з фінансового боку. Тим часом стрімко розви-

валася інфляція та спостерігався загальний занепад народного господарства України.

Разом з тим на базі невеликих підприємств мережі «Агромаш» та «Укрсільгосптехніки» сформувалися приватні підприємства, які нарощують виробництво сучасної техніки для виробництва продукції за енерго-ресурсо-ощадними технологіями. **Це сприяло тому, що за останні роки частка вітчизняної техніки для обробки ґрунту та сівби, захисту рослин і внесення добрив досягла 55-60% за натуральними показниками.**

Складною залишається проблема виробництва конкурентоспроможних конструкцій складної мобільної техніки (тракторів, зернозбиральних комбайнів) з огляду на відсутність сучасної елементної бази та конструкційних матеріалів.

В останні два роки Уряд України звернув увагу на стан вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу і спрямував кошти на стимулювання сільгоспвиробників до придбання техніки вітчизняного виробництва.

Щодо думки окремих експертів відносно придбання техніки з вторинного ринку, то слід зазначити, що позиції їх хибні і шкідливі для економіки України, а також тих, хто буде використовувати ту техніку.

Це зумовлено тим, що на вітчизняному ринку продається техніка, яка відпрацювала економічно доцільний термін її інтенсивного використання, після якого зростають витрати на підтримання її у роботоздатному стані.

Вартість запасних частин на ремонт техніки у 2-3 перевищує вартість аналогічних деталей, використаних при виготовленні тієї чи іншої машини, і зростає в міру віддалення від терміну її заміни на іншу модель (в останній час це 3-5 років). Техніку із вторинного ринку використовують і зарубіжні фермери з невеликим річним завантаженням, оскільки вона, як правило, більш продуктивна і має вищий технічний рівень.

Інтенсивне використання техніки із вторинного ринку в умовах України призведе до зростання витрат на володіння нею, а отже, й до збільшення витрат на виробництво продукції.

– У структурі НААН України функціонує дуже потужний та знаний за межами України ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства», на якого покладено функції головного інституту з розв'язання науково-технічних проблем щодо розроблення сучасних механізованих технологій виробництва сільськогосподарської продукції та конкурентоспроможної техніки. У разі запуску дослідних зразків сучасної техніки, розроблених цим інститутом, у серійне виробництво це дасть можливість постачати на ринок вітчизняні сільськогосподарські машини із сучасними техніко-експлуатаційними характеристиками?

– Національний науковий центр «Інститут механізації та електрифікації сільського госпо-

дарства» згідно з Указом Президента України є головною науковою установою з розроблення механізованих технологій виробництва сільськогосподарської продукції та конкурентоспроможної техніки. До використання цих функцій Інститут ставиться дуже відповідально.

За останні роки Інститутом у співпраці з промисловими підприємствами створено та освоєно виробництво машин для вирощування зернових та інших сільськогосподарських культур за енергоресурсощадними технологіями, а також розроблено дві моделі культиваторів для органічного виробництва продукції рослинництва, розроблених на замовлення для ПП «Агроекологія», яке очолює відомий агроеколог **Семен Свиридович Антоненко**.

Розроблено дослідні зразки тракторів із двигуном, що працює на бензині, пропан-бутані та біоетанолі, трактор із силовим акумуляторним електроприводом, платформа садова технологічна з гібридним приводом (ДВЗ+електропривод), протруювач зерна, машина для садіння деревних енергетичних культур. Модернізовано комплект машин для вирощування міскантусу на плантаціях розмноження. Створено ряд інших технічних засобів, які проходять апробацію та виробничу перевірку. Впровадження дослідних зразків у серійне виробництво значно підвищить можливості вітчизняних машин і механізмів.

– Економічна криза в аграрному секторі в кінці минулого століття призвела до того, що окремі адміністративні райони втратили свою традиційну сільськогосподарську спеціалізацію і перейшли на вирощування експорторієнтованих культур. Знаковим у цьому плані є скорочення посівних площ льону. На сьогодні лляні тканини та лляна олія користуються попитом у багатьох країнах, що в разі відновлення докризових посівів льону відкриває перед Україною дуже перспективний сегмент світового аграрного ринку. Чи ведеться в НААН України робота щодо відновлення й нарощення обсягів льонівиробництва?

– **Льон-довгунець** – основна технічна культура поліських і західних регіонів нашої країни. До 1992 року Україна входила до світових лідерів з виробництва льоноволокна, щорічний валовий збір становив понад 100 тис. т, або 13-14% від світового. На той час майже 40 тис. т волокна перероблялося вітчизняними підприємствами, решта експортувалася за межі України на суму понад 40 млн доларів США.

Займаючи незначну питому вагу у структурі посівних площ у льоно-господарствах (7-12%), льон-довгунець забезпечував більше половини всіх грошових надходжень від рослинництва, що дозволяло успішно вирішувати питання економічного та соціального розвитку села. Рентабельність виробництва насіння льону-довгунця в цілому по Україні становила 144-150%, трести – 132-146%.

У 1995 році відбувся стрімкий обвал льонарства. Основними причинами, що призвели до кризового стану лляної промисловості, були: розпад сформованих економічних, виробничих і технологічних зв'язків між окремими ланками й підприємствами лляного комплексу, обумовлений переходом від планової економіки до ринкової; вкрай високий диспаритет цін між вартістю матеріально-технічних ресурсів і вартістю сировини льону-довгунця, що склався в умовах нерегульованої ринкової економіки.

За останні роки посівні площі під льоном-довгунцем стабілізувались на досить низькому рівні 1,1-2,2 тис. га. На сьогодні в Україні залишилось 7 переробних заводів, що здатні виробляти більше 15 тис. т волокна на рік.

Основними споживачами лляного волокна залишаються ПАТ «Харківський канатний завод», Кіровоградська фабрика кручених виробів, ТОВ «Хеппі Льон» та інші. Переробні підприємства вторинної переробки не сформували внутрішньої потреби у лляному волокні, тому значна частка його експортується до Китаю та в ЄС, а вітчизняна галузь льонарства значною мірою залежить від потреб зовнішнього ринку.

Виробництво льону олійного в Україні характеризується низхідною динамікою. За період 2011-2014 років площа посіву льону олійного скоротилася із 60,3 до 33,7 тис. га, або на 55%. Однак у 2015 та 2016 роках спостерігається зростання площ посіву до 62,2 та 66,8 тис. га відповідно. У середньому в Україні на олію переробляється близько 20%, або 8-10 тис. т насіння льону олійного.

Льон олійний – цінна універсальна рослина, джерело насіння, олії та волокон, які є сировиною для багатьох галузей промисловості. Широкі можливості використання насіння льону та олії з них зумовили зростаючий попит на цю продукцію.

Сучасні сорти селекції завдяки певному біохімічному складу олії (різноманітний жирно-кислотний склад та певний антиоксидантний склад) орієнтовані на харчовий, медичний та технічні напрями використання. Слід вказати на різноманіття за масою насіння цих сортів харчового призначення. Таким чином, українські виробники льону мають виняткові можливості зайняти та захистити на європейському ринку нішу харчового льону, де нині не існує конкуренції, а це значні валютні надходження до державного бюджету.

Введення у сівозміну льону олійного сприятиме розвантаженню ґрунту від соняшнику, виробництво якого останнім часом призводить до переміщення у ґрунти величезної кількості невідомих хімічних сполук, що використовують для боротьби із бур'янами та вовчком. А це у свою чергу веде до знищення ґрунтової біоти.

Льон олійний поступово стає високорентабельною культурою саме через високу олійність (45-50%) і потенційну врожайність (2,0-2,5 т/га).

Вирощування льону обходиться в 1,3-1,5 рази дешевше від соняшнику.

– Незважаючи на те, що Україна має в цілому сприятливі природно-ресурсні передумови для розвитку сільськогосподарського виробництва, в нашій країні є території так званого ризикового землеробства. Мова йде про зони осушення і зрошення та про гірські території. Які інноваційні управлінські рішення та технології пропонують науково-дослідні інститути НААН України стосовно підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в зоні ризикового землеробства?

– У зв'язку з глобальним потеплінням та підвищенням посушливості клімату площа ризикованого землеробства України зросла на 7%, а її межа змістилась на 200 км на північ, охопивши частину території Дніпропетровської, Кіровоградської, Вінницької та Харківської областей.

Для забезпечення ефективного ведення зрошуваного землеробства та подолання негативного впливу змін клімату на ефективність аграрного сектору економіки розроблено та впроваджено ряд інноваційних технологій виробництва сільськогосподарських культур, невід'ємним елементом яких є інноваційні способи поливу. Актуальним питанням є відновлення та збільшення площ зрошення із запровадженням ресурсозберігаючих і ґрунтозахисних технологій, які знижують рівень деградації ґрунтів та попереджують їх виникнення.

Селекційна діяльність спрямована на розробку сортів і гібридів як для технологій із застосуванням зрошення, так і для богарних земель, оскільки в умовах богарного землеробства негативний вплив змін клімату вимагає також прийняття інноваційних управлінських рішень щодо підвищення ефективності та рентабельності сільськогосподарського виробництва.

Для комплексного вирішення цих питань вченими НААН України розроблено багатофункціональну інформаційну базу із застосуванням сучасних геоінформаційних технологій, яка дозволяє моделювати водний режим ґрунту, оптимізувати режими зрошення сільськогосподарських культур, нормувати витрати поливної води, добрити і пестицидів та підвищувати продуктивність сільськогосподарських культур.

– Однією з важливих складових Спільної аграрної політики ЄС є інтеграція сільського й лісового господарства. А це запорука зміцнення екологічної стійкості агроландшафтів і важлива передумова диверсифікації сільської економіки. Що роблять спеціалізовані заклади НААН України в цьому напрямі?

– Проблематика формування сільської економіки як системи галузей та видів діяльності, яка крім сільського й лісового господарства охоплює ще й цілий комплекс інших галузей промисловості та сферу послуг, що функціонують на сільських територіях, набула актуальності в Україні нещодавно.

Дослідження сільської економіки крізь призму її багатофункціональності на сучасному етапі пов'язано з процесом поступового збільшення ролі аграрного сектору в економіці. Незважаючи на збереження сільського та лісового господарства як головних користувачів земельних ресурсів у сільській місцевості, ці галузі сьогодні стають основними джерелами зайнятості й доходів, як місцевих так і державного бюджету. З огляду на зазначені тенденції агроцентричне сприйняття сільської економіки поки ще залишається звуженим і неправомірним. Вузькогалузевий аграрний підхід до розвитку сільських територій негативно вплинув на соціально-економічний розвиток села, призвів до збідніння сільського населення, безробіття, зниження добробуту та якості життя.

У європейській практиці останніх років розвиток сільської економіки передбачає насамперед створення й підтримку сприятливих умов для економічного зростання, яке забезпечуватиме добробут сільських жителів.

В якості основних економічних індикаторів, що характеризують рівень добробуту, прийняті заробітна плата, реальні доходи, рентабельність виробництва, товарів і надання послуг, продуктивність праці, рівень динаміки цін на товари й послуги та інші. Таким чином, за рахунок своїх специфічних особливостей сільське господарство в ринкових умовах має повною мірою реалізовувати свою багатофункціональну роль, створивши відповідні умови для формування системи соціально-економічних відносин на сільських територіях, що в широкому розумінні є основним призначенням сільської економіки.

Із загальноприйнятого погляду країни – члени ЄС одержали певні вигоди від реформованої Спільної аграрної політики (САП) ЄС, яка доповнила сільськогосподарську політику новим значенням – мультифункціональністю. **Це означає, що сільське господарство вийшло за рамки виробництва продуктів харчування та виконує не тільки свої традиційні функції, а й відіграє ключову роль у збереженні життєзабезпечення сільських регіонів, видового різноманіття у природі й культурного ландшафту, підвищенні конкурентоспроможності підприємництва та рівня зайнятості сільського населення.** Оскільки країни ЄС неоднорідні за показниками рівня доходів і результатами процесу адаптації до САП ЄС, то більшість учених-дослідників схиляються до висновків про необхідність подальшої диверсифікації господарської діяльності у сільській місцевості.

Сільські території України продовжують зазнавати непадати. Проявляється це у бідності селян та руйнуванні соціальної інфраструктури сіл, безробітті та трудовій міграції, відсутності мотивації до праці та економічної зацікавленості

жити і працювати у сільській місцевості. Варто зауважити, що деградація сільських територій є небезпечною не лише для подальшого розвитку аграрного сектора економіки, а й може становити загрозу продовольчій безпеці усєї країни. Тому головним завданням має стати формування й розробка стратегії і тактики державної політики розвитку сільських територій.

Вирішення проблеми розвитку сільських територій, на нашу думку, насамперед має починатися з комплексного аналізу чинних законодавчо-нормативних документів, програм і концепцій розвитку. Доцільно відслідкувати їх дублювання, оцінити можливість виконання саме в сучасних умовах. Необхідно прийняти низку відповідних рішень з коригування законодавчо-нормативних документів, переглянути результативність діяльності відповідних державних інституцій, на які покладено відповідальність за виконання програм і рішень з покращення соціально-економічного розвитку сіл і сільських територій.

– Науково-дослідні інститути НААН України розосереджено по всій території України. На скільки налагодженою є їх взаємодія з органами місцевої влади, зокрема в частині реалізації важливих для відповідного регіону інноваційних проектів у сфері сільськогосподарського виробництва, залучення грантових ресурсів у рамках програм Європейського Союзу?

– Чільне місце в діяльності наукових установ Академії займає співпраця з органами місцевої влади з метою вирішення актуальних проблем розвитку агропромислового виробництва.

У 2017 році науковими установами НААН на регіональному рівні проведено **719** конференцій, семінарів та нарад, **249** виставок-ярмарок, **157** «днів поля», **207** «круглих столів»; здійснено навчання **23 тис.** фахівців АПК; організовано функціонування **217** демонстраційних полігонів та **41** модельної ферми.

Упродовж вегетації зернових колосових та інших сільськогосподарських культур за фазами росту та розвитку щороку науковими установами Академії поширюється інформація щодо моніторингу стану виконання робіт з догляду за посівами, технологічні та структурні пропозиції, видаються відповідні рекомендації та прогностичні матеріали.

Організуються мобільні групи вчених-технологів, якими безпосередньо при огляді посівів в осінньо-весняний період надаються консультації спеціалістам господарств з питань проведення агротехнічних заходів для догляду за посівами, за використанням відповідних засобів захисту і т.д.

Сільське господарство України має певний досвід створення в областях за технічної підтримки країн ЄС консалтингових служб, які на постійній основі консультують сільськогосподарських виробників та сільських жителів, на-

вчають їх сучасним методам господарювання та розвитку сільських територій (сільсько-господарські дорадчі служби).

– Ярославе Михайловичу, чи звертаються керівники сільськогосподарських підприємств, зокрема, тих, які входять до підприємницьких об'єднань холдингового типу, до науково-дослідних установ НААН України із замовленнями стосовно інноваційних розробок, які стосуються селекції та захисту рослин, впровадження ґрунтозахисних систем землеробства тощо?

– Ви ставите це запитання з певними підтекстом. А я скажу, що звертаються! І за насінням, і за запровадженням ґрунтозахисних систем землеробства, і з питань тваринництва.

Звертаються, бо є за чим. Наведу такий приклад. Осиму пшеницю сорт «Марія» нашого Інституту зрошуваного землеробства внесено до реєстру сортів Туреччини. І вона досить успішно там продається через місцеві насінневі компанії, зокрема компанію Семіле-Сіт. І це не поодинокі приклади, а отже, є за чим звертатись...

Звертаються наші агрохолдинги навіть щодо питань співпраці у визначенні місця й ролі великого агробізнесу в розвитку сільських територій.

Наука надзвичайно потрібна державі, нації. Без науки будь-яка країна скотиться до рівня сучасної колонії, коли в обмін на дороге насіння, техніку, засоби захисту ми будемо вивозити все більше й більше вирощеної сировини, нищитимемо родючість своїх ґрунтів тощо.

Великі холдингові компанії купують насіння зернових культур, як правило, вітчизняної селекції. Господарства, які займаються вирощуванням нішевих культур, замовляють селекціонерам сорти з конкретними біологічно-господарськими показниками, наприклад: сорти гречки, стійкі до осипання зерна під час вегетації; створення сорту імбиру, придатного до вирощування за вітчизняною технологією в Україні; гороху, придатного для прямого комбайнування; спеціальні сорти сочевиці та нуту; нові біоенергетичні культури з підвищеною зимостійкістю (свічграс, міскантус та ін.); овочеві культури з покращеними смаковими якість; льон подвійного напрямку використання, тобто як олійний так і прядивний; органічні заміники цукру – стевія та багато інших.

– Майбутнє НААН України – це молоді вчені. Яку політику проводить Президія НААН України щодо стимулювання обдарованої молоді до використання передових інноваційних технологій у науково-дослідній та дослідно-конструкторській діяльності?

Президент НААН України Ярослав ГАДЗАЛО та головний редактор журналу Василь ГОЛЯН

– Нині потенціал молодих учених у НААН становить **1235 осіб**, з них: **17** докторів наук, **325** кандидатів наук, у докторантурі навчаються **28** осіб, в аспірантурі – **435**. Вони виконують актуальні наукові дослідження та інноваційні проекти, беруть активну участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференціях, круглих столах, виставках, де презентують результати власних досліджень із актуальних проблем сучасної аграрної науки.

У **2011 році в Академії** було започатковано Премію «ЗА КРАЩУ НАУКОВУ ДОПОВІДЬ МОЛОДОГО УЧЕНОГО НААН З ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ТА ПРИКЛАДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ». У **2017 році** в жовтні місяці відбувся **сьомий** конкурс молодих учених НААН, визначено **6** переможців конкурсу.

Молоді вчені НААН є переможцями різних конкурсів, що проводяться на теренах країни. За останні п'ять років у конкурсах на здобуття премій Президента України для молодих учених маємо 12 лауреатів, у конкурсах на здобуття премій Верховної Ради України для найталановитіших молодих вчених – також 12 лауреатів, у конкурсах на здобуття премій Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України – 81 лауреат тощо.

У планах Академії щодо стимулювання обдарованої молоді – формування колективів молодих учених для виконання перспективних наукових проектів, проведення конкурсів наукових проектів як індивідуальних, так і колективних (фундаментального, прикладного та пошукового напрямів), а також подальше їх цільове фінансування на конкурсній основі.

Безумовно, молоді вчені – це безцінний інтелект, без якого немає майбутнього України!

**Інтерв'ю підготував
Василь ГОЛЯН**